

Valtuustoaloite / Ilmasto-ohjelman laatiminen

Tekltk 20.05.2025 § 34
79/11.06/2025

Valmistelija

Tekninen johtaja Janne Kaulio, P. 044 357 5503

Pyhtään Vihreät ovat tehneet valtuustoaloitteen ilmasto-ohjelman laatimisesta Pyhtään kunnalle. Valtuustoaloite oheismateriaalina.

Suomessa on vuonna 2023 päätetty ilmastolain muuttamisesta (Laki ilmastolain muuttamisesta 108/2023) siten, että kunnan on laadittava taikka päivitettävä ilmastosuunnitelma vähintään kerran valtuustokaudessa. Laki nähtävissä osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230108>.

Suomessa on vuonna 2024 on päätetty ilmastolain muuttamisesta (Laki ilmastolain muuttamisesta 896/2024) siten, että vuonna 2023 päätetty velvoite ilmastosuunnitelman laatimisesta kunnille peruttiin. Laki nähtävissä osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240896>. Laki astui voimaan 1.1.2025.

Vuoden 2024 päätöksen perusteet on esitetty; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta HE 151/2024. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ilmastolakia siten, että kunnan ilmastosuunnitelman laatimista koskeva velvollisuus ehdotetaan kumottavaksi. Samalla muutettaisiin lain soveltamisalaa niin, ettei ilmastolakia sovelleta kunnan viranomaisiin. Hallituksen esitys perusteluineen nähtävissä osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2024/20240151>.

HE 151/2024 perustelut siihen, että vuonna 2023 päätetty velvoite ilmastosuunnitelman laatimisesta kunnille peruttiin:

“Lainsäädännön muutostarve perustuu valtiontalouden sopeutustoimiin. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman taloudellisia päätöksiä koskevan B liitteen kirjauksen mukaan kunnille asetettu velvoite laatia ilmastosuunnitelmat perutaan lakimuutoksella. Julkisen talouden suunnitelmaan 2023–2026 sisältynyt 2 831 000 euron vuosittainen kuntien ilmastosuunnitelmia koskeva määräraha poistetaan. Määrärahaa ei ole enää sisällytetty vuoden 2024 talousarvioon tai julkisen talouden suunnitelmaan.

Manner-Suomen 293 kunnasta useammalla kuin 85 kunnalla on tällä hetkellä oma ilmastosuunnitelma.

Lähes kaikilla yli 100 000 asukkaan kaupungilla ja valtaosalla yli 50 000 asukkaan kaupungeista on ilmastosuunnitelma. Suuret ja keskisuuret kunnat ovat keskeisimmät toimijat ilmastopäästöjen vähentämisessä. Valtakunnallisesti merkittävien päästövaikutusten saavuttaminen pienten kuntien ilmastosuunnitelmien avulla on epätodennäköisempää. Suunnitelmien laatiminen lisää hallinnollista taakkaa sekä kunnissa että

valtiolla, ja ilmastosuunnitelmien laatimiselle on vaikea tunnistaa selkeää päästövähennyspotentiaalia. Esitys vähentäisi samalla kuntien tehtäviä ja purkaisi osaltaan sääntelyä.

Esitysehdotus on valmisteltu ympäristöministeriössä virkatyönä. Valmistelussa on hyödynnetty edellisen ilmastolain muutoksen (108/2023) valmistelun yhteydessä laadittua selvitystä Kunnan ilmastosuunnitelman toteuttamisvaihtoehdot ilmastolaissa (Ympäristöministeriön julkaisuja 2022:5, jäljempänä Kunnan ilmastosuunnitelmaselvitys (2022)), Kuntaliiton ilmastokyselyn tuloksia (2023), sekä ilmastolain kokonaisuudistuksen (423/2022) yhteydessä oikeustieteen tohtori Asko Uotilta pyydettyä ilmastolain soveltamisalan laajentamista kuntiin ja alueisiin koskevaa lausuntoa (16.10.2020).

Valmistelun tueksi on kuultu keskeisten sidosryhmien edustajia. Ympäristöministeriö järjesti 15.2.2024 erityisesti kunnille ja maakunnille suunnatun kuulemistilaisuuden ilmastolain kunnan ilmastosuunnitelmavelvoitteen kumoamisesta. Tilaisuuteen osallistui 168 henkilöä, pääasiassa kuntien ja maakuntien edustajia. Tilaisuus pidettiin etäyhteydellä.

Hallituksen esityksen luonnos oli lausunnoilla 24.5.–5.7.2024. Ympäristöministeriö pyysi lausuntoa 318 eri taholta. Lausuntoja annettiin yhteensä 55 kappaletta. Lausunnoista on laadittu lausuntoyhteenveto, joka julkaistiin 2.9.2024. Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunta käsitteli esitysluonnoksen ja lausuntojen pohjalta tehtävät muutokset luonnokseen 28.8.2024.”

HE 151/2024 tavoitteet:

“Esityksen tavoitteena on osaltaan tasapainottaa valtiontaloutta ja karsia kuntien hallinnollista taakkaa. Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kunnille asetettu velvoite laatia ilmastosuunnitelmat perutaan lakimuutoksella.

Kunnat voivat jatkaa suunnitelmallista ilmastotyötä vapaaehtoisesti ja tukea sillä tavoin ilmastolain tavoitteiden saavuttamista. Kuntien vapaaehtoista ilmastotyötä tuettaisiin jatkamalla Suomen ympäristökeskuksen lakisääteistä tehtävää toimia kuntien päästötietopalvelun ylläpitäjänä.”

Pyhtään kunnan kunnanhallituksen 26.8.2024 hyväksymän strategiaohjelman yhtenä tavoitteena on se, että ” Etsitään kokonaistaloudellisin tuottamistapa laadusta huolehtien. Pidetään organisaatio virtaviivaisena ja kuntaverotus kilpailukykyisenä.”

Pyhtään kunnassa on tehty vapaaehtoista ilmastotyötä kohteissa, joissa se on ollut taloudellisesti järkevää mm. rakentamalla aurinkovoimaloita, hyödyntämällä tekoälyä kiinteistöjen olosuhteiden hallinnassa, lämmitysjärjestelmien valinnassa, energiansäästötoimilla niin kiinteistöissä kuin esim. katuvalaistuksessa, kehitetty toimitilojen tehokkuutta, henkilökunnan polkupyöräedulla, henkilökuljetusyksikkö kehittää

seudullista joukkoliikennettä ilmastoystävällisemmäksi, kasvisruokaa on tarjottu 1 krt/vko ja ruokahävikkiä seurataan, yms.

Niinkuin HE 151/2024 todetaan on valtakunnallisesti merkittävien päästövaikutusten saavuttaminen pienten kuntien ilmastosuunnitelmien avulla on epätodennäköistä. Lisäksi suunnitelman laatiminen lisää kustannuksia ja hallinnollista taakkaa kunnalle. Lisäksi ilmastosuunnitelman laatimiselle on vaikea tunnistaa selkeää päästövähennyspotentiaalia. Suunnitelman laatiminen olisi siten vastoin kunnan tavoitetta etsiä kokonaistaloudellisin tuottamistapa ja pitää organisaatio virtaviivaisena ja kuntaverotus kilpailukykyisenä.

Lain mukaan ilmastosuunnitelman laatiminen ei ole lakisääteinen velvoite kunnille ja toisaalta ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa ilman ilmastosuunnitelmaakin, joten Pyhtään kunnassa voitaisiin jatkaa suunnitelmallista ilmastotyötä vapaaehtoisesti ja tukea sillä tavoin ilmastolain tavoitteiden saavuttamista niin kuin tähänkin asti.

Ilmastosuunnitelma on kuitenkin merkityksellinen asia, jota olisi tarkoituksenmukaista käsitellä kunnan strategiapäivityksen yhteydessä. Valtuustokauden vaihtuessa Pyhtää kunnan strategian päivitys tulee ajankohtaiseksi syksyllä 2025, joten ilmastosuunnitelman laatimistarve tulee käsitellä strategiapäivityksen yhteydessä.

Päätösehdotus

Tekniikkalautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että ne merkitsevät selostusosan tiedoksi ja että aloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Päätös

Hyväksyttiin.